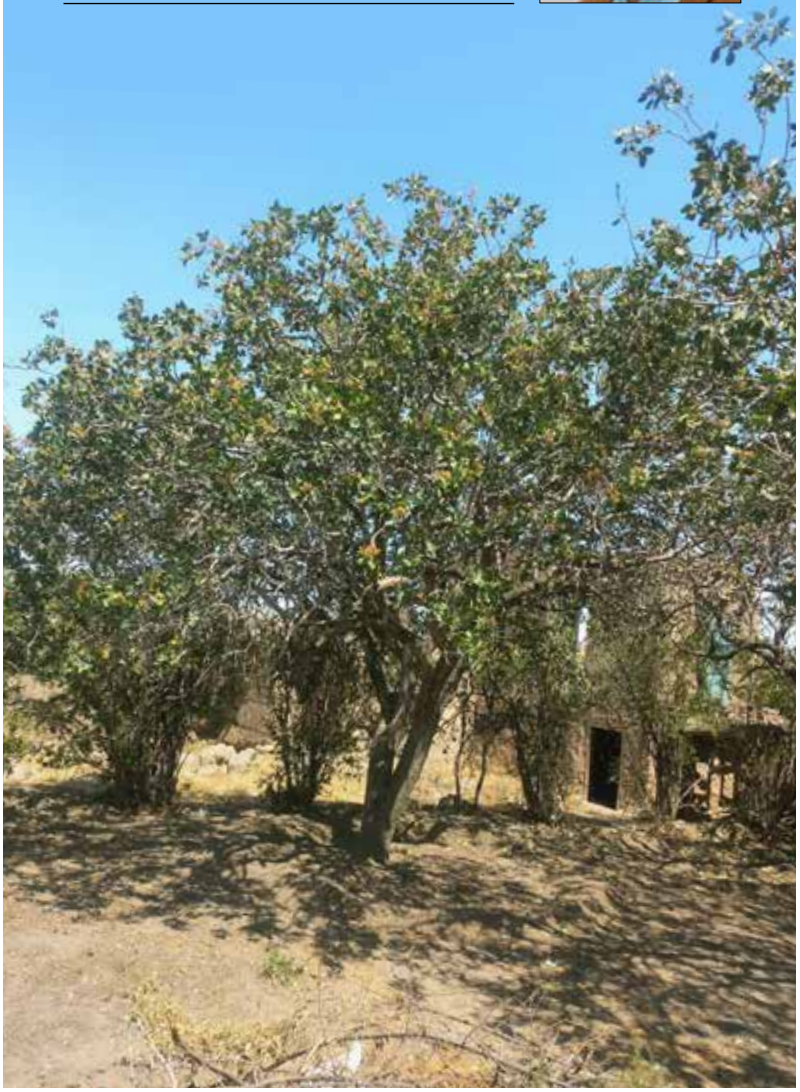
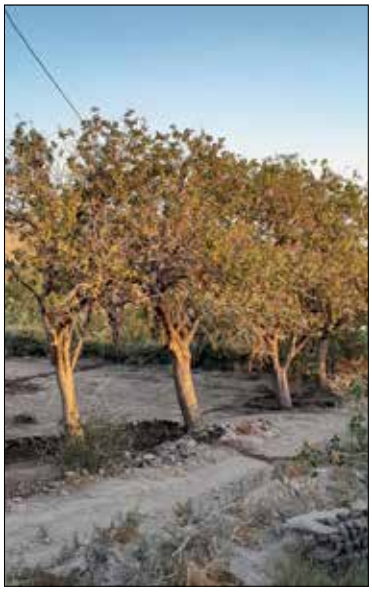
کشت و توسعه پسته در استان آذربایجان شرقی

میثم خطابی ایلخچی
کارشناس آموزش و ترویج باغات پسته شمال غرب

استان آذربایجان شرقی از نظر شرایط جغرافیایی، اقلیمی، سیاسی، صنعت و کشاورزی دارای پتانسیل بسیار بالایی است و یکی از استان‌های مهم و تأثیرگذار در تولید محصولات کشاورزی اعم از باغی و زراعی در کشور می‌باشد. سابقه پسته‌کاری در این استان، خصوصاً در شهرستان اسکو، بخش مرکزی ایلخچی و روستاهای تابعه باتوجه‌به درختان پسته زنده موجود و تخمین کارشناسان به حدود ۲۰۰ الی ۲۵۰ سال قبل برمی‌گردد. درختان با این سن را می‌توان در شهر ایلخچی روستاهای بوراچالو، قپچاق، گمیچی، سرای و آق‌گنبد به عینه مشاهده کرد. در شهرستان‌های مرند و یامچی نیز درختان پسته با سن بالای ۷۰ سال وجود دارد.

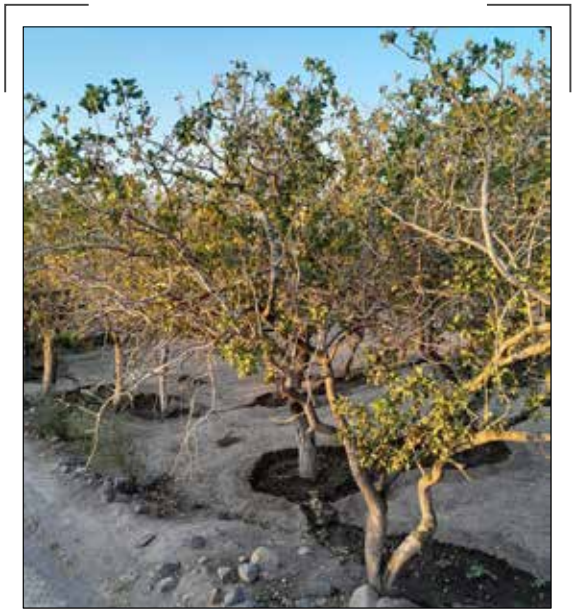

درگذشته به علت عدم آشنایی با دانش تکثیر و تولید و عدم شناخت بازارهای هدف و همچنین عدم وجود خریداران پسته در منطقه، رغبت مردم نسبت به تکثیر و توسعه باغات پسته بسیار پائین بوده و عملاً در این جهت اقدامی صورت نگرفته بود.

در اواخر دهه هفتاد باتوجه‌به تغییرات اقلیمی، شروع خشکسالی و کاهش منابع آب‌های زیرزمینی و همچنین افزایش هدایت الکتریکی (EC) و اسیدیته (PH) خاک و آب در استان خصوصاً در شهرها و روستاهای اطراف دریاچه ارومیه تعدادی از کشاورزان پیشرو و باپشتکار، در کشت و احداث باغ پسته پیش‌قدم شدند. با به بار نشستن درختان در نیمه دوم دهه هشتاد و موفقیت نسبی آن‌ها، رغبت سایر کشاورزان جهت تغییر الگوی کشت و توسعه باغات پسته بالا رفت. به تبعیت از شهرهای ایلخچی و روستاهای تابعه آن توسعه باغات پسته در شهرستان‌های آذرشهر، گوگان، عجب‌شیر و مناطق شمالی استان از جمله شهرستان‌های جلفا، مرند، یامچی، خوی، ایوغلی و دیگر شهرها و روستاهای اطراف دریاچه ارومیه در استان‌های آذربایجان شرقی و غربی آغاز گردید.

بخش ایلخچی با قرارگرفتن در ضلع غربی تبریز و شرق دریاچه ارومیه موقعیت مناسبی برای توسعه باغات پسته را دارد. با ادامه خشکسالی و خشک‌شدن دریاچه ارومیه در دهه نود ستاد احیای دریاچه ارومیه تشکیل شد. در راستای سیاست این ستاد در بخش کشاورزی، مبنی بر مدیریت و کاهش مصرف آب‌های زیرزمینی، تغییر الگوی کشت و جایگزین‌نمودن محصولات باغی و زراعی کم آب‌بر به‌جای محصولات پُرآب‌بَر، احداث باغات پسته سرعت بیشتری به خود گرفت.

در اوایل توسعه کشت پسته اطلاعات کاملی پیرامون نحوه کاشت بذر و نهال مناسب، مزیت کوددهی به روش چالکود، نحوه انتخاب پایه و پیوند مناسب وجود نداشت و همچنین به دلایلی چون عدم رعایت فاصله کاشت درختان و تراکم مناسب، هرس اشتباه و عدم همپوشانی زمان گلدهی درخت ماده و گرده‌افشانی درخت نر راندمان تولید کم و هزینه‌های داشت زیاد بود.

وضعیت فعلی پسته استان آذربایجان شرقی

	سطح‌کشت (هکتار)		تولید (تن)
سال ۱۴۰۱	بارور	۱۷۳۲/۶	۱۷۰۸
	غیر بارور	۷۰۷/۶	
سال ۱۴۰۲	بارور	۲۲۴۹/۳	۲۰۴۵
	غیر بارور	۸۶۸/۸	

سطح زیرکشت به تفکیک شهرستان‌ها

منطقه	سطح (هکتار)	منطقه	سطح (هکتار)
اسکو بخش ایلخچی	۱۲۱۸	ملکان	۱۲
مرند	۵۹۰	مراغه	۴/۸
آذرشهر	۳۰۴/۳	هوراند	۴/۵
تبریز	۱۸۷	خداآفرین	۱/۳
شبستر	۱۸۴	اهر	۰/۷
کلیبر	۱۰۰/۶	لیلان	۳/۳
جلفا	۳۶۰/۵	چاراویماق	۰/۳
عجب‌شیر	۵۸/۷	بستان‌آباد	۰/۲
بناب	۴۵/۵	هشترود	۰/۱
میانه	۴۰		

طی سال‌های اخیر دانش پسته‌کاری و مدیریت باغات پسته در منطقه افزایش‌یافته که منجر شده است به‌تناسب آن تولید محصول باکیفیت نیز افزایش یابد.

ارقام غالب پسته در آذربایجان شرقی عبارت‌اند از: احمد آقایی، اکبری، عباسعلی، اوحدی، شاه‌پسند، کله‌قوچی. تولید کل پسته استان در سال ۱۴۰۲ حدود ۲۱۱۰ تن بوده است.

در پایان یک شعر ترکی تقدیم هم‌میهنان عزیزم می‌کنم.

وطن اُلوپ اَزَل دَن صُحبَتیم دَه سُزوم ده

(حرف نخست و اول و آخر من وطن هست)

وَطنده اوجالیپ‌دیر اولادیم دا اُوزیم ده

(در خاک وطن خودم و فرزندانم رشد و پرورش یافته‌ایم)

دنیا باشدان باشا جنت اُولسا گُوزیمده

(اگر کل دنیا در منظر من بهشت برین هم باشد)

اورگیمله قانیم لا بوتوپراغا باغلی‌ام

(با دل و جان و خونم به خاک وطنم پایبند و دل بسته‌ام)

من آذربایجان اوغلی‌ام

(من پسر آذربایجانم)

آذربایجان اوغلی‌ام

(پسر آذربایجانم)